

Rynkowy system finansowy Marian Górski

Podręcznik obejmuje całościową analizę rynkowego systemu finansowego, który wraz z sektorem finansów publicznych tworzy system finansowy gospodarki. Autor podzielił omawiane zagadnienia na trzy części poświęcone najważniejszym elementom systemu finansowego. Pierwsza część dotyczy pieniądza i innych instrumentów finansowych, w drugiej są opisane podmioty systemu finansowego, w trzeciej zaś są przedstawione rynki finansowe (natychmiastowe i terminowe), a także mechanizm funkcjonowania rynków o podstawowym znaczeniu dla gospodarki, tj. rynków walutowych, lokat międzybankowych, kapitałowych.

Książka jest przeznaczona dla studentów kierunków ekonomicznych kształcących się w zakresie zarządzania, finansów i bankowości. Jest adresowana do osób zarówno zawodowo zawodowo związanych z rynkami finansowymi, jak i korzystających z ich usług.

Spis treści

Wprowadzenie

CZĘŚĆ I. Pieniądz i inne instrumenty finansowe

1. Pieniądz

- 1.1. Funkcje i definicje
  - 1.2. Ewolucja systemów walutowych
  - 1.3. Formy współczesnego pieniądza
  - 1.4. Podaż pieniądza w gospodarce
- Pytania i zadania

2. Niepieniężne instrumenty finansowe

- 2.1. Zasoby i strumienie gospodarcze
- 2.2. Płynność, dochód i ryzyko instrumentów finansowych
- 2.3. Klasyfikacja instrumentów finansowych
  - 2.3.1. Rodzaj reprezentowanego prawa
  - 2.3.2. Sposób przenoszenia tytułu własności instrumentu
  - 2.3.3. Terminy wymagalności i zapadalności instrumentów finansowych
  - 2.3.4. Rodzaje i sposób ustalania dochodu

Pytania i zadania

Źródła prawa oraz ustawowe definicje wybranych instrumentów finansowych (według kolejności alfabetycznej)

3. Stopy procentowe i dyskontowe

- 3.1. Pożyczki oprocentowane i dyskontowane
- 3.2. Efektywna (rzeczywista) stopa procentowa
- 3.3. Realna stopa procentowa

3.4. Krzywa rentowności obligacji
Pytania i zadania

CZĘŚĆ II. Podmioty systemu finansowego gospodarki

4. Struktura podmiotowa systemu finansowego gospodarki

- 4.1. Gospodarstwa domowe jako finalni wierzyciele gospodarki
- 4.2. Państwo i przedsiębiorstwa jako dłużnicy
  - 4.2.1. Dług publiczny
  - 4.2.2. Dług przedsiębiorstw
- 4.3. Pośrednicy finansowi
  - 4.3.1. Model finansowy pośrednika finansowego

Pytania i zadania

5. Dwuszczeblowy sektor bankowy - bankowość centralna

- 5.1. Struktura sektora bankowego
- 5.2. Etapy reformowania sektora bankowego w Polsce
- 5.3. Bankowość centralna w Polsce
- 5.4. Bankowość centralna w Unii Europejskiej

Pytania i zadania

6. Usługi komercyjnych banków depozytowo-kredytowych

- 6.1. Podmioty i struktura bankowości komercyjnej
- 6.2. Klasyfikacja czynności bankowych
- 6.3. Usługi rozliczeniowe
  - 6.3.1. Rozliczenia gotówkowe
  - 6.3.2. Rozliczenia bezgotówkowe
  - 6.3.3. Rozliczenie pieniądzem elektronicznym
  - 6.3.4. Rozliczenia międzybankowe
- 6.4. Działalność kredytowo-pożyczkowa banku
  - 6.4.1. Klasyfikacja kredytów i pożyczek
  - 6.4.2. Przygotowanie banku do prowadzenia działalności kredytowej
  - 6.4.3. Rozpatrywanie wniosków kredytowych
  - 6.4.4. Etap realizacji kredytu
  - 6.4.5. Etap obsługi kredytu

Pytania i zadania

7. Przedsiębiorstwo bankowe - sprawozdanie finansowe

- 7.1. Model finansowy banku depozytowo-kredytowego
- 7.2. Sprawozdanie finansowe banku depozytowo-kredytowego
  - 7.2.1. Bilans banku depozytowo-kredytowego
  - 7.2.2. Rachunek zysków i strat
  - 7.2.3. Wskaźniki ekonomiczno-finansowe

Pytania i zadania

8. Instytucje pożyczkowe (parabanki)

- 8.1. Banki hipoteczne
- 8.2. Banki inwestycyjne
- 8.3. Spółki faktoringowe
- 8.4. Spółki leasingowe
- 8.5. Model finansowy instytucji pożyczkowej

Pytania i zadania

9. Ryzyko w działalności bankowej

- 9.1. Klasyfikacja ryzyka
- 9.2. Ryzyko kredytowe
  - 9.2.1. Ratingowe metody oceny ryzyka kredytowego
- 9.3. Ryzyko płynności
- 9.4. Ryzyka rynkowe
  - 9.4.1. Ryzyko walutowe
  - 9.4.2. Ryzyko stopy procentowej
- 9.5. Ryzyko operacyjne
- 9.6. Współczynnik wypłacalności

Pytania i zadania

10. Niedepozytowe instytucje pośrednictwa finansowego

- 10.1. Model ubezpieczyciela
- 10.2. Model powiernika zarządzającego funduszami emerytalnymi i inwestycyjnymi
- 10.3. Prywatne fundusze podwyższonego ryzyka typu venture capital i private equity (VC/PE)
- 10.4. Skonsolidowany bilans gospodarki krajowej

Pytania i zadania

Część III. Rynki finansowe

11. Rynki finansowe -podmioty, klasyfikacja

- 11.1. Pierwotne i wtórne rynki finansowe
- 11.2. Rodzaje rynków finansowych

Pytania i zadania

12. Rynki pieniężne

- 12.1. Rynki walutowe
- 12.2. Rynek lokat międzybankowych
- 12.3. Pozostałe rynki pieniężne

Pytania i zadania

13. Rynki kapitałowe

- 13.1. Klasyfikacja rynków kapitałowych
- 13.2. Rynek obligacji
- 13.3. Rynek akcji

Pytania i zadania

14. Rynki terminowych instrumentów finansowych

14.1. Klasyfikacja kontraktów terminowych

14.2. Bezwarunkowe kontrakty terminowe

14.3. Warunkowe (opcyjne) kontrakty terminowe

Pytania i zadania

Odpowiedzi na pytania oraz rozwiązania zadań

Bibliografia

Indeks

Fragment

Wprowadzenie

Dobrze znany podział nauk ekonomicznych na mikro- i makroekonomię daje się przenieść na finansowe dyscypliny naukowe. Mikrofinanse dotyczą reguł gospodarowania podmiotu w ramach ich wyodrębnionego budżetu i majątku. Tworzą je: finanse gospodarstwa domowego, przedsiębiorstwa i państwa. Makrofinanse obejmują powiązania finansowe między grupami podmiotów gospodarczych tworzących system finansowy gospodarki. Książka należy do dziedziny makrofinansów.

System finansowy gospodarki tworzą wszystkie podmioty powiązane ze sobą instrumentami finansowymi wyrażającymi ich prawa i zobowiązania materialne. Do celów dydaktycznych dzieli się go na dwa sektory: finansów rynkowych i finansów publicznych. Podział ten wynika z różnego charakteru praw i zobowiązań podmiotów: cywilnoprawny w sektorze rynkowym i publicznoprawny w sektorze finansów publicznych. Takie podejście tkwi również u podstaw wydzielenia rynkowego systemu finansowego opisywanego w tej pracy. Jestem jednak świadom jego ograniczeń, a nawet ułomności. Instrumenty finansowe sektora rynkowego rodzą bowiem zobowiązania publicznoprawne (np. podatkowe), a z kolei państwo, będące podmiotem prawa publicznego, emituje i sprzedaje na rynkach finansowych instrumenty o charakterze cywilnoprawnym (np. obligacje). W tej roli państwo - oprócz gospodarstw domowych, przedsiębiorstw i pośredników finansowych - jest uwzględniane jako jeden z podmiotów rynkowego systemu finansowego w proponowanym w tej pracy ujęciu.

Książka składa się z czternastu rozdziałów podzielonych na trzy części. Każda z nich dotyczy najważniejszych elementów systemu: instrumentów finansowych, podmiotów tego systemu i rynków finansowych. Część pierwsza (rozdziały 1-3) jest poświęcona pieniądźwi i niepieniężnym instrumentom finansowym. Pieniądz jako najstarszy instrument finansowy zmieniał swoją formę, dostosowując się do zmieniających się potrzeb człowieka i gospodarki. Niezależnie jednak od postaci pełnił zawsze te same funkcje. Chciałem zwrócić uwagę m.in. na stałość określonych praw w obrocie pieniądza, niezależnie od tego, czy było nim złoto, czy zapis w elektronicznym nośniku informacji. Instrumenty finansowe opisane są w grupach według najważniejszych kryteriów ich klasyfikacji (rodzaj reprezentowanego prawa, płynność, dochód, ryzyko). Dochodowość i związane z nią ryzyko instrumentów finansowych wpływają na ich ceny, które są zdyskontowaną sumą przyszłych strumieni dochodów. W rozdziale 3 zostały opisane podstawowe problemy ustalania efektywnych (rzeczywistych)

i realnych stóp procentowych i dyskontowych.

Część drugą (rozdziały 4-10) poświęciłem podmiotom systemu finansowego: finalnym wierzycielom i dłużnikom oraz pośrednikom finansowym - transferującym oszczędności tych pierwszych w zobowiązania drugich. Grupy pośredników finansowych zostały opisane zgodnie z kryterium sposobu pozyskiwania kapitału oraz możliwości i strategii inwestycyjnych w podziale na instytucje depozytowo-kredytowe (w tym banki i instytucje pożyczkowe) oraz instytucje niedepozytowe. Kardynalne znaczenie w zarządzaniu działalnością pośredników finansowych ma ryzyko. Jego rodzaje, sposób pomiaru i zabezpieczania się zostały opisane w rozdziale 9.

Część trzecia (rozdziały 11-14) poświęcona jest rynkom finansowym: natychmiastowym (spot) i terminowym. Rynki te zostały sklasyfikowane według najistotniejszych ich cech. Szczegółowo został opisany mechanizm funkcjonowania rynków o podstawowym znaczeniu dla gospodarki, tj. rynków: walutowych, lokat międzybankowych, kapitałowych.

Naczelną ideą książki jest całościowe, systemowe ujęcie problematyki finansów gospodarki narodowej. Jak to zwykle bywa w ujęciach całościowych, gubią się szczegóły funkcjonowania konkretnych podmiotów i rynków finansowych. Zawiedzionych brakiem takiej szczegółowej wiedzy odsyłam do rekomendowanej literatury. Książka ta jest napisana z myślą o osobach zawodowo związanych z pośrednikami i rynkami finansowymi oraz tych, którzy będą jedynie korzystać z ich usług. Dla pierwszych jest to niewątpliwie przypomnienie, a - być może - także uzupełnienie i usystematyzowanie wiedzy. Dla drugich stanowić może kompendium wiedzy wystarczającej do zrozumienia funkcjonowania finansowych partnerów biznesowych.